№ 57. Kraków 11 Marca — Piątek. Rok 1853.

CZAS

Wychodzi w Krakowie
codziennie o godzinie 8½ rano, wyjąwszy Poniedziałki i dni następujące po świętach.

Cena:
W KRAKOWIE miesięczna 6 złp. — kwartalna 15 złp.
W KRAJU kwartalna razem z przesyłką pocztową 5 złr. m. k.

Przedpłata
przyjmuje się w Księgarni JÓZEFA CZECHA przy Głównym Rynku Nr. 453.
Pieniądze przesyłają się *franco* pocztą wprost do BIÓRA EXPEDYCYI CZASU wyraziwszy na kopercie: „prenumeracyjne pieniądze.“

Przyjmują się
OGŁOSZENIA, ROZPRAWY ODEZWY wszelkiego rodzaju.
DONIESIENIA literackie, księgarskie, handlowe, przemysłowe rolnicze itp.
UWIADOMIENIA tyczące się sprzedaży, kupna, dzierżaw itp.

Za opłatą
od wiersza petytowego za jednorazowe umieszczenie po 8 gr. następne po 3 grosze — z dopłatą 10 krajcarów za każdą publikacyą na stępel rządowy.

Listy
niefrankowane nieprzyjmują się, wyjąwszy od stałych lub znanych korespondentów.

Numer pojedynczy kosztuje 10 groszy.

Ogłaszając przedpłatę na drugi kwartał roku **1853** upraszamy jak najusilniéj szanownych pp. Abonentów, o **wczesne** zgłaszanie się, abyśmy nakład dziennika do liczby przedpłacicieli zawczasu zastósować mogli.

OGŁOSZENIE PRENUMERATY

na kwartał II, to jest na miesiące **Kwiecień, Maj i Czerwiec** r. 1853 dla abonentów zamiejscowych z przesyłką pocztową **złr. 5 m. k.** Dla miejscowych **złr. 3. kr. 45 m. k.**

Do dzisiejszego numeru dołączają się listy prenumeracyjne powrotne, dla ułatwienia szanownym pp. Abonentom wczesnego przesłania prenumeraty.

Kundmachung

Seine Exzellenz der Herr Minister des Innern haben mir mit h. Erlass vom **2ten d. M.** im speziellen Auftrage Seiner k. k. Hoheit des durchlauchtigsten Herrn Erzherzogs Ferdinand Max nachstehenden Aufruf Höchstdesselben übermittelt:

„Ein in Oesterreich neues Verbrechen ist geschehen. Eine Gefahr, „vor deren blossem Gedanken wir schaudern, ging nahe an uns vor„über; nur durch ein besonderes gnädiges Walten der Vorsehung „ward es abgewendet. Den Frevel möge ewige Nacht bedecken; „doch unsere Dankbarkeit und Freude soll sich ein Denkmal grün„den, welches bis in die fernste Zukunft von ihr ein würdiges „Zeugniss gebe. Ich halte es für das schönste Vorrecht meiner „Lebensstellung, dass in ihr eine besondere Aufforderung liegt, bei „Bethätigung der Unterthanentreue und der Liebe, der Hingebung, „der Bewunderung für **Seine Majestät** überall der Erste zu „sein und spreche daher der Erste einen Gedanken aus, von wel„chem ich voraussetzen darf, dass ihn Viele als eine Verwirkli„chung von schon gehegten Wünschen begrüssen werden.“

„Im Hause Gottes haben wir die Rettung **Seiner Majestät** „gefeiert, und ein Gotteshaus wird das schönste Denkmal sein, durch „welches Oesterreich's Dankbarkeit und Freude sich der Welt an„kündigen kann. Ich wende mich daher an Alle, welche mit mir „den Wunsch theilen, dass die Gesinnung, welche uns erfüllt, eine „grossartige Bethätigung finde und dadurch gleichsam die geistige „Sühne des Verbrechens vollzogen werde, und lade sie ein, durch „ihre Beiträge möglich zu machen, dass zu Wien eine dem „Zwecke entsprechende Kirche gebaut werde. Eine „nähere Andeutung über den Ort lässt in diesem Augenblicke des „ersten Entwurfes sich noch nicht geben. Es ist zu wünschen, dass „dieses Gotteshaus im gothischen Style errichtet werde, welcher „ohne Zweifel am besten geeignet ist, dem Aufschwunge und Reich„thume des christlichen Gedankens durch die Baukunst einen Aus„druck zu geben.“

„Dazu sind nun allerdings sehr bedeutende Summen erforderlich. „Aber das Kaiserthum ist reich an Besitzenden, welche sich nie„mals dem Anlasse entziehen, ihre Hingebung für Monarchen und „Vaterland, so wie ihren Drang für alles Würdige zu wirken, „durch die That zu bewähren, und deren richtiger Blick es nicht „verkennt, dass der Sieg über die Gewalten, welche in den Untha„ten des 6. und 18. Februars ihre Natur und Richtung so grell ab„geprägt haben, wie die sittliche Ordnung so auch den Besitz ge„rettet hat. Auch minder Wohlhabende werden ihre Gesinnung durch „eine, wenn auch noch so geringe Gabe, bethätigen. Daher kann „ich mich der Hoffnung überlassen, dass sich die Mittel finden wer„den, etwas der Grösse des Gegenstandes Entsprechendes hervor„zurufen. Indessen ist es sehr zu wünschen, dass Alle, welche ein „Erinnerungszeichen der glücklichen Errettung zu fördern beabsich„tigen, ihre Beiträge der Bauführung zuwenden. „Mit vereinten „Kräften“ ist der Wahlspruch **Seiner Majestät**, und ohne „Vereinigung der Kräfte kann in keinem Bereiche etwas Bedeuten„des geschaffen werden.“

Wien, den 27sten Februar 1853.

Erzh. FERDINAND MAX.

Indem ich diesen Aufruf der Bevölkerung des Krakauer Stadt- und Landgebiethes und der 6 westlichen galizischen Kreise zur Kenntniss bringe, glaube ich vollkommen überzeugt sein zu dürfen, dass die Bewohner des Krakauer Regierungsbezirkes in dieser Aufforderung die erwünschte Gelegenheit finden werden, ihren, bei der wunderbaren Rettung **Seiner k. k. apostolischen Majestät** unseres geliebten Landesfürsten an den Tag gelegten patriotischen Sinn neuerdings auf das Erfreulichste zu bethätigten, und durch reichliche Beiträge, das Gedeihen dieses frommen und religiösen Unternehmens kräftigst zu unterstützen.

Ich lade demnach die Bewohner des meiner Leitung anvertrauten Regierungsbezirkes hiemit ein, ihr Schärflein zur Realisirung dieses erhabenen Denkmals beitragen, und überzeugt sein zu wollen, dass jede auch noch so geringe Gabe willkommen sei.

Gefällige Beiträge werden in dem Präsidial-Bureau der k. k. Gubernial-Kommission, bei dem k. k. Administrationsrathe, der k. k. Polizei-Direktion, und dem Stadtrathe in Krakau, bei dem k. k. Distrikts-Kommissariaten im Gebiethe und den betreffenden galizischen Herrn Kreisvorsteher, bei der k. k. Landesfilialkasse, bei sämmtlichen Sammlungskassen und bei den Steuerämtern bereitwilligst angenommen, quittirt, und in der offiziellen Landes-Zeitung veröffentlich werden.

Krakau am 5ten März 1853.

Franz Graf *Mercandin*, k. k. Landes-Präsident.

Ogłoszenie.

JExc. minister spraw wewnętrznych wysokim reskryptem z dnia **2** b. m. z szczególnego polecenia J. C. K. W. Arcyksięcia Ferdynanda Maxymiliana, nadesłał mi następującą odezwę J. C. K. Wysokości:

„Nieznana w Austryi zbrodnia popełnioną została. Niebezpie„czeństwo, na samą myśl którego wzdrygamy się, blisko około nas „przeszło; tylko osobliwą łaską Opatrzności odwrócone zostało. „Niechaj wieczna noc pokryje ten czyn niecny; wszakże nasza „wdzięczność i radość niechaj zbuduje sobie pomnik, któryby w naj„późniejszéj przyszłości godne dał o niéj świadectwo. Poczytuję to „za najpiękniejszy przywilej mojego stanowiska, że w niém szcze„gólne leży powołanie, abym w dowodach wierności, miłości, po„święcenia, podziwu dla NAJJAŚNIEJSZEGO PANA wszędzie był „pierwszy i dla tego pierwszy objawiam tu myśl, którą jak śmiem „przewidywać, wielu powita jako urzeczywistnienie swoich wła„snych wcześniejszych już życzeń.

„W domu Bożym obchodziliśmy ocalenie NAJJAŚNIEJSZEGO „PANA i dom Boży będzie najpiękniejszym pomnikiem, którym „wdzięczność i radość Austryi światu obwieścić się może. Odzy„wam się przeto do wszystkich, którzy zemną pragną, aby uczu„cie, jakiém przepełnieni jesteśmy, znalazło wspaniałe świadectwo, „a tém samém, aby zarazem wypełnioną była duchowna pokuta „zbrodni; wzywam ich zatém, aby z ich składek można wybudo„wać w Wiedniu kościół celowi odpowiedni. W téj chwili pierw„szego pomysłu niemożna nic jeszcze stanowić względem miejsca. „Byłoby pożądaném, aby kościół ten wystawiony był w stylu go„tyckim, który niewątpliwie najwłaściwszym jest architektonicznym „wyrazem wzniosłości i bogactwa myśli chrześciańskiéj.

„Do tego wszakże znacznych summ potrzeba. Ale Cesarstwo „obfituje w zamożnych, którzy nie pominą nigdy sposobności dania „czynem dowodów poświęcenia swego dla MONARCHY i Ojczy„zny i swojego popędu ku temu, co godziwe, a trafny wzrok ich „nie zapoznał, że zwycięstwo owych gwałtów, które w zbrodniach „6 i 18 lutego naturę swoją i dążność tak wyraźnie dały poznać, „uratowało tak dobrze porządek moralny jak i własność. Równie „i mniéj zamożni dowiodą swojego sposobu myślenia chociażby „skromnym datkiem. Dla tego mogę mieć niepłonną nadzieję, że „znajdą się środki zdatne do stworzenia coś wielkości przedmiotu „odpowiedniego. Wszakże bardzo jest pożądaném, aby wszyscy, „którzy chcą się przyłożyć do pamiątki szczęśliwego ocalenia, „składki swoje wnosili dla wyprowadzenia téj budowy. „Wspólne„mi siłami“ jest godło NAJJAŚNIEJSZEGO PANA, a bez wspól„ności sił nic znamienitego w żadnym zakresie stworzyć się nieda.

Wiedeń dnia 27go lutego 1853 r.

Arcyksiąże FERDYNAND MAXYMILIAN.

Podając niniejszą odezwę do wiadomości ludności miasta Krakowa i Jego okręgu i sześciu zachodnich obwodów Galicyjskich, spodziewam się, że mogę być zupełnie przekonanym, że mieszkańcy obwodu Krakowskiego w niniejszéj Odezwie pożądaną sposobność znajdą, zajęcia z żywém uczuciem na nowo patryotycznego ducha, jaki przy cudowném ocaleniu Jego C. K. Apost. Mości Naszego Najukochańszego Monarchy okazali, i przez hojne składki wszelkiemi siłami przyczynią się do urzeczywistnienia tego pobożnego i religijnego przedsiębiorstwa.

Wzywam więc niniejszém mieszkańców Okręgu rządowego, kierunkowi memu powierzonego, do przyłożenia i swéj ofiary w celu urzeczywistnienia tego wzniosłego pomnika, i być przekonanymi, że każdy, chociażby najmniejszy datek, miłym będzie.

Ofiarowane składki przyjmowane będą z wszelką gotowością w Biórze prezydyalném C. K. Kommissyi Gubernialnéj, w C. K. Radzie Administracyjnéj, w C. K. Dyrekcyi Policyi i Radzie Miejskiéj w Krakowie, w C. K. Kommissaryatach dystryktowych w Okręgu, i w właściwych Galicyjskich Urzędach obwodowych, w C. K. Kassie filialnéj krajowéj, we wszystkich Kassach zbiorowych i w C. K. Urzędach podatkowych, kwitowane i w gazecie urzędowéj ogłaszane.

Kraków dnia 5go marca 1853 roku.

Franciszek Hrabia *Mercandin*,
(206—2-3) C. K. Prezydent krajowy.

Kraków 10 marca.

Podaliśmy wczoraj treść prac główniejszych tutejszego towarzystwa gospodarczego w ciągu roku, jak je nam wykazały protokóły posiedzeń i zdanie sprawy odczytane w d. 28 lutego w obec zgromadzonych 45 członków towarzystwa, tudzież dwóch delegowanych z innych towarzystw, mianowicie p. Szumańczowskiego z towarzystwa rolniczego Galicyi wschodniéj i p. Stanisława Mieroszewskiego z towarzystwa leśnego Galicyi zachodniéj. Pozostaje nam dzisiaj donieść o treści obrad w dalszym ciągu walnego zebrania odbytych w d. 1 marca i dodać parę uwag ogólnych wedle rozumienia naszego o dotychczasowych pracach towarzystwa.

Na posiedzeniu w d. 1 marca zajęto się rozbiorem pytań rolniczych i przemysłowych ogłoszonych poprzednio, między ktoremi najmocniéj zajmowało uwagę pytanie; „na jakich zakładach przemysłowych i rolniczych krajowi naszemu zbywa, a które z korzyścią i bez przeszkody zaprowadzić u nas można i należy?“, a napisana z tego powodu rozprawa ks. Adama Jakubowskiego ogłoszona w 4tym tomie Roczników i wielokrotnie w piśmie naszém rozbierana wywołała wszechstronne i szczegółowe badania i spostrzeżenia a w końcu uwagę, że spodziewana wypłata indemnizacyi za zniesione powinności pańszczyzniane, dozwoli jakąś część kapitałów tym sposobem zruchomionych obrócić na podźwignienie rolnictwa i założenie przedsiębiorstw przemysłowych najpotrzebniejszych.

Następnie zastanawiano się nad dobrocią pługów ulepszonych i oznajmiono, iż w niektórych stronach Wadowickiego włościanie chwycili się pługów udoskonalonych, poznawszy się na ich korzyściach, co dowodzi, iż nie są przeciwni nowości, byleby ta z praktycznego skutku korzystną się być okazała. Daléj zastanawiano się nad sprzętem zboża za pomocą kosy i sierpa, za pomocą ręki lub machiny, i z tego względu była mowa o ulepszeniu żniwiarek i ich rozpowszechnieniu. Rozbierano wpływ, skład i położenie gruntu na wagę zboża i obfitość w niém silni i cukru, zwracano z tego powodu uwagę na rodzaj nawozu i różnicę między nawozem roślinnym zwierzęcym i mineralnym, wszakże uznano, iż właściwa natura ziemi przyczyną jest główną ciężkości gatunkowéj ziarna, w czém za przykład stać może ziemia Proszowska lub Sandomierska, gdzie na najpośledniejszym i najjałowniejszym gruncie, choćby nie tak obfite zawsze jednak cięższe rodzi się ziarno niżeli na sztucznie znawożonych gruntach obwodów podgórskich.

Porównywając turnipsy i buraki na paszę przeznaczone, tym ostatnim przyznano w kraju naszym pierwszeństwo, tak pod względem ich plenności jako smakowitości i pożywniejszego ich składu. Zwracając uwagę na rozszerzanie się chwastów, uznano, iż jedną z głównych przyczyn onego jest zwyczaj wrzucania do gnoju nasion z pozostałości po czyszczeniu zboża zmiecionych, które niekiedy długi czas w gnoju utrzymują się bez zepsucia i późniéj zanieczyszczają grunta nawiezione.

W końcu przedstawiono potrzebę regularnego składania opłat na fundusze towarzystwa przeznaczonych, o czém powiedzieliśmy już wczoraj słów kilka.

Z przebiegu tych prac towarzystwa okazuje się wzrost jego lubo powolny i obudzający się interes właścicieli ziemskich. Wszelako zdaje nam się, że towarzystwo obraca się dotąd jeszcze w sferach akademii, zamiast zstąpić do codziennego i praktycznego organu dla rolników całego kraju, a lubo nie mamy zamiaru ani nawet przeświadczenia, żeby jako kompetentni sędziowie odzywać się w sprawie nie całkiem ściśle związanéj z powołaniem naszem, wszakże ekonomiczna strona kwestyi gospodarskiéj

służyć nam może za pole do spotkania się z rolnictwem i przybocznemi jego gałęziami.

Towarzystwo zapatrując się na szybki wzrost rolnictwa i gospodarczego przemysłu za Odrą i daléj, w szczerém życzeniu rychłego otrzymania tak świetnych rezultatów, baczne zwraca oko na wszystkie ulepszenia i wynalazki które tam weszły w życie i pragnie je przeszczepić na ziemię naszą. Nie jesteśmy uchowaj Boże przeciwnikami tych nowości, którym świat winien wzrost sztuk, nauk, przemysłu i dobrego bytu, ale się lękamy, iż zaczynając od tego, naczém kto inny kończy, nie zbudujemy silnego gmachu któryby np. ostał się mimo przyszłych burz to nieurodzajów, to finansowych kłopotów, to wreszcie elementarnych wypadków. Namby należało zacząć *ab ovo*, nie od rozpraw opartych na chemii i naukach przyrodzonych, ale od abecadła gospodarczego, od szkółki elementarnéj. Dwa rodzaje główne mamy rolników w kraju naszym, rolnika na kilku zagonach, a najwyżéj kilku morgach i rolnika na kilkuset morgach. Do téj ostatniéj klassy liczym zarówno właścicieli, dzierżawców, zarządzców itp. Dla jednych i dla drugich potrzeba nauki. Ksiądz proboszcz i szkółka wiejska a przykład dworu przynieść winny naukę włościanowi, obudzić w nim zamiłowanie pracy, uczucie potrzeby polepszenia bytu swego, i początkowy wykład prawideł gospodarczych już na podstawie nowych spostrzeżeń opartych. Właściciel ziemi zwykle spędziwszy młodość w mieście z wyjątkiem wakacyj szkolnych, idzie potém na wieś wiedząc tyle o gospodarstwie, ile mu przypadkowo z dziecinnych obserwacyj pozostało, lub czego się od ekonoma nauczy. Z takiemi przygotowaniami ani włościanin, ani szlachcic nie będzie dobrym gospodarzem, a lubo są wyjątki, te wszakże nieliczne i przypadkowe. Niechaj więc towarzystwo rolnicze wpłynie na uznanie potrzeby zakładania szkół wiejskich i poświęcenia się rolnictwu tak dobrze jak się poświęcają innemu rzemiosłu lub przemysłowi. Z tego powodu nie można pomijać zamiaru założenia u nas szkoły rolniczéj, zwłaszcza że lwowska zbyt od nas będzie oddalona, a potem między gospodarstwem na Podolu a Podgórzu jest niezmierna różnica; a każda szkoła rolnicza pomimo swojéj uniwersalności w zakresie swoim, jest zawsze mniéj więcéj zastósowaną do okolicy w któréj istnieje.

Kilkuletnie dopiero trwanie towarzystwa w okolicznościach nadto nieprzychylnych wzrostowi rolnictwa, nie dozwala nam wszystkich żądań naszych od razu postawić ani też wymagać, aby z funduszami tak skromnemi dało w tak krótkim czasie wzrost i popęd gospodarstwu kraju naszego, ale znana gorliwość i pracowitość wielu członków jego jest nam rękojmią, iż usiłowania towarzystwa nie pójdą na marne, że garnąć się doń będą ze wszech stron współpracownicy, tak z pośród właścicieli ziemskich jak i duchowieństwa parafialnego, a zreorganizowany świeżo w składzie swoim komitet rozwinie należytą sprężystość, bez któréj najzbawienniejsze nawet usiłowania nie mogą przekroczyć granic *pia desideria*.

N.65 D.T.D. **RADA OGÓLNA**

Towarzystwa Dobroczynności w Krakowie.

Tylekrotném doświadczeniem przekonana, jak wiele pomoc Szanownych Dam tutejszych, a szczególniéj Twoje dobroczynna Publiczności względy, przyczyniają się do ulgi cierpiących bliźnich, po otrzymaniu w myśl obowiązujących przepisów, od Wys. c. k. Ministeryum Skarbu, stósownego upoważnienia, postanowiła ułożyć od dość dawnego czasu niemającą miejsca *Loteryą Fantową* na korzyść ubogich pod opieką Towarzystwa Dobroczynności zostających, w którym to celu do zbierania *Fantów*, poniżéj wyszczególnione Szanowne Damy za pośrednictwem swéj dostojnéj prezesowéj, uproszone zostały.

O tym zamiarze donosząc niniejszém *dobroczynnéj Publiczności*, uprasza ją najuprzejmiéj, jak równie w Krakowie goszczące osoby, ażeby się raczyły przyczynić do tego dobroczynnego przedsięwzięcia, składając u poświęcających się temu przedmiotowi *Dam* jak najwięcéj *Fantów*, które posłużą do ułożenia z nich ogłosić się mającéj w swym czasie loteryi. Każdy dar na ten dobroczynny cel z wdzięcznością przyjęty będzie, przypominając zarazem, iż powszechnie więcéj korzyści, ilość aniżeli jakość Fantów przynosić zwykła.

Uchwalono na posiedzeniu Rady Ogólnéj dnia 6go marca 1853 r.

Damy do zbierania Fantów uproszone są:

JJWW. i WW. z Łempickich Badeniowa.
" " z Walewskich hr. Bukowska.
" " hr. Dzieduszycka Helena.
" " z Węglińskich Hoszowska.
" " z hr. Męcińskich Kochanowska.
" " z Gołyńskich Macewiczowa.
" " z hr. Ostrowskich Julia Michałowska
" " z hr. Wielopolskich hr. Potulicka.
" " z hr. Branickich hr. Zofia Potocka
" " z Rudnickich hr. Sołtykowa.
" " z Gorayskich hr. Skorupkowa.
" " z książąt Sułkowskich hr. Wodzicka
" " z Wesslów Wielogłowska.
" " z Rylskich Zbyszewska.

Korespondencya Czasu.

Wiedeń 8 marca.

ꝏ Deputacya z Galicyi złożona z 28 osób, pod przewodnictwem arcybiskupa, złożyła pozawczoraj J. C. W. Arcyksięciu Franciszkowi-Karolowi, wynurzenie swych uczuć w imieniu całéj prowincyi za szczęśliwe ocalenie życia Najjaśniejszego Pana. Arcyksiąże odpowiedział w wyrazach pełnych życzliwości i zaufania, i przyrzekł adres deputacyi złożyć u stóp tronu. Ta okoliczność podniesie jeszcze wyżéj dobre usposobienia, z któremi był Najjaśniejszy Pan ciągle dla Galicyi. Donoszę wam z pewnością, iż dekretem z 9go zeszłego miesiąca już jest postanowiono: 1) zapłacić wszystkim obywatelom mającym prawo do indemnizacyi trzyletni procent od summ na nich przypadających; 2) dać nawet kapitał tym, których rząd za potrzebujących téj pomocy przedstawi; 3) przyśpieszyć o ile można ukończenie zupełne tych rachunków.

Wczoraj pan Baumgartner minister handlu i finansów, miał pewny rodzaj ataku apoplektycznego. Dzisiaj ma się lepiéj.

Najjaśniejszy Pan przechadzał się dziś w trebhauzie, przy ogrodzie Arcyksięcia Albrechta.

Balet dany w Operze włoskiéj *Stella*, podobał się mało. Pani Cerito zaćmiła zupełnie niezasłużony blask panny Taglioni. Pojutrze pierwsze przedstawienie opery Donizettego *Poliuto*.

Przegląd Polityczny.

Na posiedzeniu wtorkowém Izby niższéj w Berlinie, minister skarbu przedłożył upoważnienie do cofnięcia projektu rządowego względem zrównania podatku ziemnego. O przedmiocie tym donieśliśmy wczoraj w Przeglądzie, wszakże § 3 pomienionego projektu, o który rozbiło się całe prawo, tyczy się dwudziestokrotnego wynagrodzenia za stracone uwolnienie od podatków. Prawa strona a przynajmniéj ta część, która się za projektem oświadczyła zamierza założyć protestacyę.

Izba wyższa zakończyła obrady nad ustawą gmin wiejskich w Pomorzu, Brandeburgii i Poznańskiém; i w tych również prowincyach żydzi usunięci zostali od urzędów gminnych.

We czwartek otwarte być miały konferencye celne pod przewodnictwem p. Pommer-Esche.

Gervinus uwolniony został od zarzutu zbrodni stanu, ale z powodu podburzania spokojności i porządku, skazany jest na dwumiesięczną karę twierdzy; zarazem zniszczenie dzieła jego nakazano.

— *Monitor* potwierdza urzędownie wiadomość o zniesieniu inspektorów jeneralnych policyi, których atrybucye krzyżowały się z attrybucyami prefektów departamentowych. Natomiast ogólny nadzór nad krajem wykonywać będą wyżsi urzędnicy wskazani przez ministra policyi, którzy od czasu do czasu objeżdżać będą kraj, dla wykrywania nadużyć, badania opinii publicznéj itd.

P. Bouhier de l'Ecluse wykluczony został z Ciała prawodawczego; gdy chciał wejść do sali, woźny zaszedł mu drogę i wejścia niedopuścił. P. Bouhier odczytał długą protestacyą, poczém oddalił się.

Mówią, że cesarzowa Eugenia znajduje się w stanie błogosławionym. Pogłoska ta wszakże potrzebuje potwierdzenia.

— Berneński dziennik *la Suisse* zaprzecza dwóch faktów, podanych za pewne przez wszystkie dzienniki, mianowicie: 1sze: jakoby poselstwo austryjackie odmawiało wizy paszportów do Lombardyi Szwajcarom z innych kantonów, prócz Tessyńskiego; 2gie: jakoby Rada federalna wyprawiła posłów do rozmaitych europejskich dworów, aby protestować przeciwko środkom ze strony Austryi zarządzonym.

— Podajemy niżéj treść posiedzenia Izby lordów z dnia 4 marca, i odpowiedź hr. Aberdeen na interpelacyą lorda Lyndhurst w sprawie wychodźców.

Morning Herald donosi, że pozostała po Robercie Peelu wdowa przeszła na katolicką wiarę, wraz z córką swoją, którą wydaje za katolika lorda Camoys.

— Kortezy hiszpańskie otwarte zostały w dniu 2 marca, i p. Martinez de la Rosa wybrany został większością 152 głosów przeciwko 20 na prezesa Izby deputowanych.

— Nadeszłe ostatnią pocztą z Nowego Yorku wiadomości donoszą, że prezydent Fillemore zawiadomił Izbę reprezentantów w Washingtonie drogą *messażu*, o odebraném ze strony rządu W. Brytanii oświadczeniu, iż rząd ten zrzeka się wszelkiego zamiaru wykonywania zwierzchności lub protektoratu nad którąkolwiek częścią środkowéj Ameryki.

Nowy prezydent Stanów jenerał Pierce, miał 4go marca godność swoją objąć.

Podane przed kilką dniami wiadomości o rewolucyi meksykańskiéj, potwierdzają się. Prezydent Cevallos, otrzymawszy nieograniczoną władzę od kongresu, użył jej na rozpędzenie tegoż kongresu siłą broni, i zwołał konwencyą narodową na 15go czerwca.

Wiedeń 8 marca. *Koresp. austryacka* zamieszcza następujący obszerny artykuł o skutku poselstwa fmp. hr. Leiningen-Westerburg:

„Teraz kiedy dawne przyjacielskie stosunki Austryi do Turcyi, znowu są przywrócone, nie możemy jak z odrazą wspomnieć niemiłe okoliczności poprzedzające ten pomyślny wypadek. Wszakże bez zwrócenia uwagi na uchylone teraz punkta zażaleń, nie podobna ocenić należycie przeprowadzonych układów, zawartéj umowy, ani też stanowiska, jakiego się w tym razie gabinet cesarski trzymał.

„Od wielu lat władze tureckie postępowały sobie względem poddanych austryackich z pewnym systemem bądź pomijania, bądź też bezpośredniego naruszania traktatów między obu państwami istniejących. Pomimo naglących i surowych przedstawień rządu austryackiego, powołując się na przyjacielskie stosunki, nie można było nic uzyskać prócz odpowiedzi wybiegowych i zapewnień, które zwykle okazały się zwodniczemi, a kiedy bezprawne postępowanie władz tureckich zmieniało się pozornie, pod względem form, nie powstrzymano ucisków i uciążliwości, odmawiano wciąż żądanego wynagrodzenia poszkodowanych, a nawet powierzchowne stosunki władz tureckich do naszych ajentów konsularnych przybrały postać zuchwalstwa i nieoględności nieodpowiednich związkom przyjaźni obu mocarstw, ani też godności ces. austryackiego rządu.

„Do tak nagromadzonych od wielu lat skarg i reklamacyj, przyczyniła się jeszcze nieludzkość i surowość z jaką traktowano chrześciańskich mieszkańców sąsiednich prowincyj, wbrew wyraźnym przepisom traktatów, a okrucieństwa w ostatnich osobliwie czasach doszły do tego stopnia, że wzywanie pomocy utrapionych już z samych względów ludzkości nie mogło być dłużéj przez państwo chrześciańskie cierpianém; — następnie przyczyniła się do tego jawna protekcya udzielona przez rządy Porty wszystkim zbiegłym zbrodniarzom stanu i ludziom źle myślącym, posunięcie ich na urzęda i godności dowódzców w pogranicznych prowincyach, co nietylko stanowiło obrazę rządu austryackiego, ale nadto zagrażało wewnętrznemu bezpieczeństwu Austryi.

„Kiedy przeto wszystkie te okoliczności musiały w rządzie austryackim wyrodzić przekonanie, że coraz pilniejsza zachodzi potrzeba zmiany stosunków do Turcyi, choćby też z pewném wysileniem, skoro uczciwe zamiary Austryi utrzymania powszechnego pokoju i obrony nietykalności państwa tureckiego, trzeba było chyba okupić poświęceniem wszystkich interesów handlowych i własnéj powagi na wschodzie, rząd sułtana rozpoczął na granicy dalmackiéj operacye wojenne, których wykonanie byłoby zagrażało bezpieczeństwu naszych posiadłości i samowolną zmianą *status quo*. Operacye te już rozpoczęte, połączone z wielkim rozlewem krwi i haniebnemi zdrożnościami jakich się dopuszczano względem kobiet i dzieci, nie dozwalały daléj już wchodzić w układy, ale zniewoliły Austryą do wymagania bezzwłocznie zakończenia pomienionych układów.

„Taki był powód wysłania przez NPana hrabiego Leiningena: które zupełnym uwieńczone zostało skutkiem.

„Moglibyśmy podzielić na kategorye żądania, względem których gabinet cesarski porozumiał się z Portą. Wychodzą one albo ze stanowiska prawa narodów lub tyczą się prywatnych pretensyj, albo wreszcie leżą w interesie powszechnéj moralności i ludzkości. Ważność tego o co chodziło między Austryą i Turcyą wyjaśnia się zarazem z natury wymagań i da się jak mniemamy na drodze faktów wykazać.

„W Czarnogórze przywrócony będzie *status quo ante bellum* tak pod względem terrytoryalnym jak i administracyjnym i wojska osmańskie kraj ten opuszczą.

„Wychodźcy polityczni z Austryi, którzy służą w wojsku tureckiém, a wcieleni są do oddziałów wojsk stojących w prowincyach Austryi przyległych, będą bezzwłocznie internowani.

„Pod względem międzymórz dalmackich Klecka i Sutoriny, mieliśmy dawniéj już sposobność odeprzeć mylne mniemanie, jakoby Austrya zamierzyła rozszerzyć posiadłości swoje, i nadmieniamy dziś tylko tyle, że Porta zadawalniające udzieliła zapewnienia i zobowiązała się nic nieprzedsiębrać pod względem tych kawałków ziemi, coby mogło sprowadzić między nią a rządem cesarskim zajście i naruszenie przyjacielskich stosunków.

„W należyty i uroczysty sposób przyrzeczono obchodzić się po ludzku i sprawiedliwie z Rajami w prowincyach państwa ottomańskiego przyległych Cesarstwu.

„Żądania wreszcie odnoszące się do materyalnych stosunków, postawione przez hr. Leiningena następnie załatwione zostały.

„Pobierane w brew prawu przez władze tureckie w Bośnii i Hercegowinie opłaty celne na artykuły wywozu i przywozu austryackie, ustają, i artykuł II *Senedu* z r. 1784 wchodzi napowrót w moc obowiązującą, wedle którego poddani austryaccy winni składać tylko 3% pośrednich lub bezpośrednich opłat celnych. Również Austrya nie uznaje zaprowadzo-

nego świeżo przez Turcyę podatku od uprawy tytóniu, jako widocznie sprzeciwiającego się traktatowi z r. 1838 i tylko prawna dziesięcina pobierana w państwie tureckiém od wszystkich innych płodów opłaconą być ma.

„Austryackiemu kupcowi Douma wypłaconą będzie bezzwłocznie summa 178,640 piastrów, które mu przez władze tureckie nieprawnie zabrane zostały. Kontrakta dzierżawy zawarte przez pp. Kluckiego i Schönfelda z dawnym gubernatorem Hercegowiny jeszcze przed zmianami zaszłemi w administracyi tureckiéj pozostają w swojéj mocy; pomienieni panowie mogą bez odwłoki rozpoczęte przez siebie roboty prowadzić, i otrzymają natychmiast za poniesione straty przybliżone wynagrodzenie 200,000 złreńs., a rząd cesarski zastrzegł sobie porozumieć się z Portą względem ostatecznego wynagrodzenia.

„Zakaz wywozu drzewa z tureckich prowincyj pogranicznych cofniętym zostaje, i rozciąga się to również na drzewo, które lubo z lasów skarbowych pochodzi, wszakże skoro sprzedane będzie, przez sprzedaż staje się artykułem handlu.

„Skradzione przez osławionego Boliaka kosztowności i 2000 sztuk dukatów bezzwłocznie wynagrodzone będą dziedzicom hr. Zichy.

„Umowa zawarta z p. Aloizym Gruber, wykonaną będzie w zupełności i bez zwłoki.

„Należne kupcowi austryackiemu Topp 40,000 piastrów wypłacone mu będą, toż samo summa 15,000 piastrów poddanemu austryackiemu Flambaner. Co się tyczy nieskończonéj od wielu lat sprawy wynagrodzenia pp. Kaczyca, Dra Schwarzenfelda, Jana Kiriako, Kanella i t. d. tudzież statków kupieckich „Ovidio“ i „Giovanni“ i w służbie tureckiéj zatonionego parowca „Seri Pervas“, Porta zobowiązała się sprawę tę bez odwłoki i wybiegów załatwić.

„Potwierdzając tym sposobem i zapewne z zadowoleniem wszystkich dobrze myślących, skutek posłannictwa p. hr. Leiningena, dodać musimy, że Porta na rachunek wypłat z powodu przytoczonych tu powyżéj reklamacyj złożyła natychmiast $2\frac{1}{2}$ milionów piastrów do kasy internuncyatury. Zaraz po odjeździe hrabiego, Rezydent cesarski w Konstantynopolu zajął się tém, aby Porta szybko i skutecznie wypełniła przyjęte na siebie zobowiązania. Po uchyleniu tym sposobem wszelkich powodów do nieporozumienia się, można bezpiecznie oczekiwać, że handel Austryi zajmie tam stanowisko przyznane mu traktatami, że związki z Portą będą jak dawniej przyjazne, i że Turcya nie będzie dłużéj odstręczać od siebie najlepiéj dla niéj usposobionego sprzymierzeńca. Inne również mocarstwa przekonały się, że nietykalność i niepodległość Turcyi nie okazują się być pod żadnym względem zagrożone przez sprawiedliwość i umiarkowanie rządu austryackiego.“

Francya.

Paryż 5 marca. Dekretem cesarskim daty wczorajszéj mianowani zostają Senatorami:

PP. Ferd. Barrot radca stanu, b. minister; margrabia de Boissy b. par Francyi; Bret, prefekt depart. Rodanu; Chapuis de Montlaville, prefekt Wyższéj Garonny; Dariste, radca stanu; Doré kapitan okrętowy, Ducos minister marynarki; margrabia d'Espeuilles; margr. de Gabriac b. minister pełnomocny; Larabit, deputowany Ciała prawodawczego; de Lalaing d'Audenarde, jenerał dywizyi; wicehrabia Suleau prefekt Ujścia-Rodanu; de Thorigny, radca stanu, b. minister; książe Tréviso; bar. de Varennes, poseł francuzki w Berlinie.

Wiadomo, że wedle konstytucyi, liczba Senatorów nie może przewyższać 150, prócz Senatorów *de jure* to jest dwóch książąt krwi, pięciu kardynałów, sześciu marszałków i dwóch admirałów. Dotychczasowa liczba Senatorów, wraz z piętnastoma powyżéj wyliczonymi, wynosi już 144.

Monitor ogłasza nadto nominacye czterech radców stanu, a mianowicie pp. Cornudet, dawniejszego radcy stanu, Dubessey prefekta depart. Loiret, Amédée Thierry i Montaud referendarzów.

Ogłoszone jednocześnie nominacye prefektów, które wczoraj już wymieniliśmy, przedstawiają następujący ogólny rezultat: siedmiu prefektów zostaje przeniesionych na inne prefektury, pięciu podprefektów mianowanych jest prefektami; dwóch sekretarzy jeneralnych podobnież; jeden były konsul i dwóch referendarzy Rady Stanu mianowanych jest prefektami; trzech prefektów mianowanych Senatorami, jeden prefekt mianowany radcą stanu, a dwóch innych mianowanych referendarzami 2 klasy; nakoniec sześciu prefektów powołanych do innych czynności, co tyle znaczy, jak przeniesienie na stan spoczynku.

— Hrabia Demoutiers, członek b. Zgromadzenia prawodawczego mianowany zostaje posłem nadzwyczajnym i ministrem pełnomocnym w Berlinie, na miejsce hr. de Varennes, mianowanego Senatorem.

— W liczbie wyszczególnionych wyżéj nominacyj na Senatorów, kilka jest nazwisk zupełnie nieznanych; i tak nikomu nie wiadomo, za jakie zasługi uzyskali tę godność pp. Bret, Doré, d'Espeuilles i kilku innych; margrabia de Boissy znany jest tylko ze swoich excentryczności, a mianowicie z systematycznéj opozycyi swojéj w Izbie parów za monarchii lipcowéj, zwłaszcza przeciwko prezesowi Izby panu Pasquier, z którym po za Izbą w najlepszéj żył przyjaźni. Margrabia de Boissy pojął przed parą laty za żonę panią Guiccioli, w któréj kochał się kiedyś lord Byron. Książe Tréviso jest synem marszałka Mortier, który jak wiadomo zginął w lipcu 1835 z piekielnéj machiny Fieskiego. P. Larabit zasiadał w Izbie deputowanych na ławie opozycyi. Jestto człowiek światły i liberalny, a zarazem gorliwy Napoleonista. P. Chapuis-Montlaville, podobnież były deputowany, odznaczył się excentryczną gorliwością w agitacyi za Cesarstwem, zwłaszcza w pamiętnéj podróży Ludwika Napoleona do południowéj Francyi.— Z pomiędzy nominacyj radców stanu, powszechnie zadowolniła, jako akt sprawiedliwości, nominacya p. Cornudet, który wystąpił z Rady Stanu w skutku oświadczenia się za kompetencyą trybunałów w sprawie konfiskaty dóbr orleańskich.

— *Monitor* podaje następne szczegóły o śmierci hrabiego Camerata: „Wczoraj zrana hrabia Camerata, syn księżnéj Bacciochi, odebrał sobie życie. Nie wiedzieć jak sobie wytłómaczyć to nieszczęsne przedsiewzięcie, zdające się być wynikiem chwilowego pomieszania zmysłów. Hr. Camerata był referendarzem w Radzie Stanu i odznaczał się zarówno zdolnościami jak pilnością. Miał on przed sobą najpiękniejszą przyszłość. P. de Chassiron, jego kolega i bliski krewny, tudzież prefekt policyi udali się natychmiast na miejsce tego smutnego zdarzenia; wkrótce po nich nadeszli minister stanu, minister spraw wewnętrznych i kanclerz sprawiedliwości. Księżna Bacciochi wyjechała dniem wprzód na wieś, w okolicy Paryża. J. C. W. książe Hieronim Bonaparte udał się do niéj dla oznajmienia jéj tego bolesnego wypadku.“

Hr. Camerata był wnukiem księżnéj Elżbiety Bonaparte, księżnéj Piombino i ciotki dzisiejszego Cesarza. Był to człowiek młody, zaledwie 25 lat liczący, wesoły i lubiony. Zdaje się jednak, że miał mocne postanowienie odebrania sobie życia, zostawił bowiem dokładny testament, i mianował swojego kuzyna i najlepszego przyjaciela księcia Napoleona, jego wykonawcą.

— Zapewniają, że budżet na rok 1854 przedstawiony będzie Ciału prawodawczemu jutro.

— P. Romieu, dotychczasowy dyrektor sztuk pięknych mianowany został inspektorem wszystkich Cesarskich bibliotek.

— Policya marsylijska oddała w tych dniach w ręce sprawiedliwości człowieka obwinionego o usiłowanie otrucia swojéj matki, siostr, brata, teściowéj i własnego dziecka.

Anglia.

Londyn 4 marca. (Posiedzenie Izby lordów). Lord Lyndhurst: „Życzeniem mojém jest postawić rządowi pytanie w przedmiocie obcych wychodźców. Faktem jest powszechnie znanym, że lud angielski jest przedmiotem takiéj nienawiści w Austryi, że cała dywizya tamtejszéj policyi zmuszona jest czuwać nad angielskiemi podróżnymi, aby ich ustrzedz od zniewagi i szkalowań. Ale równie niezaprzeczoną jest rzeczą, że wielu cudzoziemców w kraju naszym przebywających, zachowało się w sposób oburzający naprzeciw obcym rządom, naszym sprzymierzeńcom,— i utrzymują, że nie ma w kraju naszym prawa, któreby ich mogło dosięgnąć. Zanadto mam dobrą opinią o dawnych prawach tego kraju, abym mógł mniemać, że takowe pozostawić mogą krzywdy tego rodzaju bezkarnemi. Nieulega wątpliwości, że Anglicy dopuszczający się takich zdrożności, ulegliby karze, gdyby postępowaniem swojem usiłowali wciągnąć Anglią do wojny. Jak długo cudzoziemcy ci przebywają w Anglii, ulegają temu samemu prawu. Ich postępowanie jest zniewagą wyrządzoną międzynarodowemu prawu, a zdaniem najznakomitszych prawników prawo międzynarodowe wchodzi w skład prawa publicznego naszego kraju (słuchajcie!).

„Nie łatwo byłoby wprawdzie, dostateczne odkryć dowody, dla skazania takich indywiduów, ale w takim razie obowiązkiem jest rządu rozwijać jak największą czynność i baczność, a w razie potrzeby zarządzić przeciwko pojedynczym śledztwo. Nie przypuszczam ja żadną miarą, jakiegokolwiek wspólnictwa rządu z autorami tych usiłowań. Sądzę nawet, że nie patrzy na nie obojętnie....

Mowca kończy zapytaniem, czyli nadeszły ze strony Austryi jakie reklamacye w przedmiocie udzielanego wychodźcom politycznym przytułku.

Hr. Aberdeen, pierwszy minister: „Przyjemnie mi jest zapewnić szanownego lorda, że jakkolwiek mogły być w tym przedmiocie zamienione pewne komunikacye, to przecież nie było ze strony Austryi żadnego stanowczego w téj mierze żądania. Przyznaję jednak, że widocznym jest duch nieufności niektórych obcych rządów, a nawet ludów, przypisujących niedawne krwawe zdarzenia, pobytowi pewnych osób w tym kraju. Wielce ważnem jest zaiste, aby nic nie zakłócało przyjaznych kraju tego stósunków z obcemi mocarstwy; ale rząd królowéj uznaje, że prawa W. Brytanii nie są mocne karać tego rodzaju wykroczeń, a nieuważa za stósowne nowych praw do uchwalenia przedstawiać.

Zresztą mowca potępiwszy świeży zamach na życie Cesarza Austryi, kończy oświadczeniem, że gdyby rząd królowéj miał powody mniemania, że się jakowe knują w kraju spiski, niepozostawiałby obcym posłom starania o ich dochodzenie, ale samby takowe zarządził.

Lord Brougham podziela zdanie, że prawo angielskie dosyć jest silne takie, jakiem jest dzisiaj. Lord Truro niewierzy w żadne spiski w tym kraju, mimo największéj bowiem czujności, żadnych niema na to dowodów.

Lord kanclerz oświadcza podobnie jak lord Brougham, że uważa za zbyteczne wszelkie nowe prawo, gdy istniejące dzisiaj dostateczném jest do przedsięwzięcia śledztwa i ukarania osób, któreby za pomocą zgromadzeń, subskrypcyj lub proklamacyj, usiłowały przyjazne stosunki Anglii z obcemi mocarstwy na szwank wystawić.“

Na tem zamknięta została dyskussya.

Kronika miejscowa i zagraniczna.

Kraków 10 marca. Widowisko sceniczne, które mieli Amatorowie przedstawić w sobotę na korzyść Domu Sierót, ma być odłożone na następny tydzień z powodu słabości niektórych osób mających mieć w niém udział.

— W okolicach Krakowa poprawia się ciągle uprawa roli. Właściciele ziemscy gorliwie starają się o powiększenie plonów przez nawozy mineralne. Jak wiadomo na Podgórzu Karpackiém niemasz skał wapiennych, góry te składają się z pokładów piasków, iłów, a rzadko margli: jakie skutki ostatnie wydają niewiadomo, albowiem za mało jest z niemi wykonanych doświadczeń. W najnowszym czasie jednakże, odkryto na piaskowcu osadzoną martwicę (Kalktuff, Travertino), skałę szczególniéj dogodną do wapnienia roli, bo niepotrzeba onéj palić, jest bardzo miękką i zdatną do rozsiania po roli; daje się kopać jak glina. Pokłady takiéj martwicy w znaczniejszych massach, poznano dotąd w Libartowie, Mogilanach, Radziszowie, Konarach. Niemasz wątpliwości, że na téj przestrzeni więcéj pokładów tego pożytecznego minerału zostanie znalezionych, jeżeli zwrócą na ten ważny przedmiot uwagę, dbający o poprawę roli obywatele.

Przyjechali do Krakowa od dnia 9go do dnia 10go marca: Wacław Popiel z Polski. Teofil Wasilewski ze Lwowa. Tekla Sarnicka z Czerniowic. Wassil Androsoff z Wiednia. Adam hr. Czapski z Polski. Maryanna Jastrzębska z Chronowa.

Wyjechali: Jan Aaron Bertrand do Lwowa. Ignacy Wysocki do Polski. Wassil Androsoff do Lwowa.

Wiadomości handlowe i przemysłowe.

Z Dukli 6 marca. *Z środopościem otwiera się zwykle większy ruch po naszych targach zbożowych. Chłop z przewieszonym przez* plecy próżnym workiem zaczyna się kręcić pomiędzy wozy, dopytując się z powodu postu o groch i bób? Ceny tych dwóch gatunków podnoszą się, a za niemi drożeje i inne zboże, bo próżny worek nie zniknie już z pleców, dopóki kłos w polu od lipcowego słońca nie zabieleje. Taka to miejscowa przednowkowa sprzedaż, doprowadziła i przeszłéj wiosny ceny zboża do niepamiętnéj wysokości, które to ceny dopiéro po robotach zniżył dowóz z Tarnopola i Węgier.

Dzisiaj gorsze widoki! Sąsiedzi nasi zakarpaccy żądają, aby się im za rok przeszły odwzajemnić; już przez trzy targi czwartkowe nadciąga do Dukli po kilkadziesiąt fur z Węgier. Sprzedaż idzie żwawo, bez mierzenia z worka do worka, na słowo przesypują zboże, i tylko nagromadzeniu podolskiego zboża przez żydków przypisać można, że ceny teraźniejsze jeszcze przeszłorocznych niedoszły. Bo téż to żydkowie Dukielscy mają węch kapitalny! Od trzech miesięcy prawie, każdym szybkowozem odchodziło po 10 do 15tu tysięcy złr. m. k. do Tarnopola; przy trwałéj dobréj drodze, nikogo na Lwowskim trakcie nie napotkałeś prócz bryk ze zbożem. Spytałeś się jednak przypadkiem żydka, jak też sądzi, jakie ceny będą na wiosnę? „Tanie“ odpowiedział: przewąchał on bowiem jeszcze jakie kilkadziesiąt korcy zboża w twoim szpichlerzu, które radby był nabyć po cenach Tarnopolskich.

Korzec pszenicy płacą teraz 23 do 24, żyta 19 do 20, jęczmienia 16 do 17, owsa korzec 8 do 9 złr. w. w. Jeszcze dwa targi tak przez Węgrów uczęszczane, a ceny muszą iść w górę. Przerzedzają się już bowiem składy, złe drogi już nastały, a zbliżające się roboty wiosenne każą furmance odpocząć.

Aby wam także coś o handlu końmi donieść, a niepowtarzać wiadomości wszystkim wiadoméj, że i te ku wiośnie drożeją, poprzestaję na dzisiaj na doniesieniu o sprzedaży jednéj tylko pary koni, którato sprzedaż przed kilku tygodniami tu się wydarzyła. Pewien pan chcąc prędzéj zajechać do Gorlic, posłał swoje konie o parę mil naprzód, od znajomego zaś żydka chciał dostać do bryczki parę koni, któreby go do miejsca gdzie przeprzążka czekała odwiozły. Było to w piątek, a więc żydek rad nierad musiał odmówić żądaniu, bo koniom żydowskim niewolno pod szabas puszczać się w drogę. Nadszedł jednak na to inny żydek, obrotniejszy, któremu markotno się zrobiło, że kompanista odmawia takiéj przysługi, bo to jednak się trafia, że człowiek, człowieka potrzebować może! — Doradza więc, aby sprzedać konie, wziąść zadatek, a po szabasie mogą się konie nabywcy niespodobać, i może je po znajomemu nazad zwrócić. Dłoń w dłoń uderzono — stanęła wnet pozorna ugoda — dwa krajcary zadatku przeszły do żydowskiéj kieszeni — a konie, chociażto w szabas rączo ruszyły w drogę. Doszły w przeznaczone miejsce — i furman opatrzony hojnie poczesnem i pieniędzmi na myto, wraca luzem nazad ku domowi. Ale żydowskiemu furmanowi zachciało się spekulacyi! Omija myto mostowe, i jedzie na lód. Słaby lód załamuje się — koń jeden wpada i tonie!...

Furman nie przypisywał sobie winy — złożył ją na swego pana — żydka — mówiąc: „Uchodzą żydowskie sztuczki pomiędzy ludźmi — ale Pan Bóg nieda się oszukać!...

Kurs papierów publicznych i pieniędzy.

Wiedeń. *Kursa telegraficzne z dnia 10 marca.* Metaliki 5-proc. $94\frac{1}{2}$. — Metaliki $4\frac{1}{2}$-proc. $84\frac{13}{16}$. — Metaliki 4-proc. 76. — 3-proc. z 1850 r. $57\frac{1}{3}$. — $2\frac{1}{2}$-proc. 48. — 1-proc. $19\frac{1}{2}$.

z ciągn. z 1830 r. 250. $302\frac{7}{8}$. — Augsburg $109\frac{1}{2}$. — Londyn 10 kr. 47. — Paryż $129\frac{5}{8}$. — Akcye Bankowe 1410. — Akcye kolei żel. półn. Ferdyn. 2345. — Pożyczka z r. 1851 lit. A $97\frac{7}{16}$. B. $116\frac{1}{2}$. — Ost-Donau Dampfsch. 770.

Kurs krakowski 10go marca. Banknoty austryac. żądają $95\frac{1}{6}$, płacą 95. — Pruski kurant ż. $102\frac{1}{3}$, pł. 102. — Ruble srebrem nowe ż. $100\frac{1}{3}$ pł. 100. — Cwancygiery nowe ż. $104\frac{1}{2}$ pł. 104. — Cwancygiery stare ż. $103\frac{1}{2}$ pł. 103. — Imperyały ż. 34 10, pł. 34 8. — Dukaty austryackie i holenderskie ż. 19 12, pł. 19 8. 20frankowe ż. 33 9, pł. 33 3. — Listy Zastawne polskie żądają $101\frac{1}{3}$ pł. 101. — Listy Zastawne galic. ż. $92\frac{3}{4}$, pł. $92\frac{1}{2}$.

Kurs lwowski z dnia 6go marca. Dukat holend. 5 złr. 6 kr. Dukat ces. 5 złr. 11 kr. — Półimperyał ros. 9 złr. 5 kr. — Rubel ros. 1 złr. $45\frac{1}{2}$ kr. — Talar pruski 1 złr. 37 kr. — Polski kurant i pięciozłotówka 1 złr. 18 kr. — Kurs listów zast. w gal. stan. Instytucie kredytowym: Kupiono prócz kuponów 100 po — złr. — kr. w m. k. — Sprzedano 100 po — złr. — kr. — Dawano za 100 złr. — kr. — — Żądano złr. — kr. —.

Kurs giełdy warszawskiéj z dnia 4go marca: — *weksle:* Berlin 100 tal. 2-m. ż. r. 91 kop. 50 d. r. 91 k. 35. Gdańsk 100 tal. 2-m. ż. r. 91 k. 35 d. — k. —. Hamburg 300 b. m. k. 2-m. ż. r. 140 k. — d. r. — k. —. Londyn 1 fnt szt. 3-m. ż. r. 6 k. $22\frac{2}{3}$ d. —. — Paryż 300 frank. 2-m. ż. r. 74 k. 55 d. r. — k. —. — Wiedeń 150 złr. 2-m. ż. r. 85 k. 50 d. r. — k. —. Wrocław 100 tal. 2-m. ż. r. — k. — d. r. — k. —.
Monety: — Imperyały ż. r. - k. — d. r. 5 k. 16.
Papiery: — Obligi skarbowe za 100 r. ż. r. — k. — d. r. — k. —. Obligi skarbowe za 4% 100 r. ż. r. 91 k 62 d. r. — k. —. Listy zastawne nowe za 100 ż r. 15 k. 3 d. r. k —. Obligacye udziałowe na 300 złp. ż. r. — k. — d. r. — k. —. Obligacye cząstkowe na 500 złp. ż. r. — k. — d. r. — k. —. Certyfikaty Banku lit. B. na 200 złp. ż. r. — k. — d. r. 21 k. —. Dowod. Kom. Certyf Likw. złp. 100 ż. r. — k. — d. r. 5 k. 85.

Kurs wiedeński z dnia 9go marca. — Metaliki $94\frac{1}{4}$. — Nowa pożyczka. $84\frac{5}{8}$. — Akcye Banku wied. 1406 — Akcye kolei żel. szl. $241\frac{1}{2}$. — Agio od złota $14\frac{5}{8}$, od srebra $8\frac{3}{4}$.

Kurs wrocławski z dnia 9 marca. Banknoty austryack. $93\frac{1}{12}$ d. Banknoty polskie $98\frac{1}{2}$ ż. — Listy zastawne polskie dawne i nowe $98\frac{5}{12}$ ż. — Listy zastawne poznań. 4% $105\frac{1}{2}$ ż., dto $3\frac{1}{2}$% 98 d. — Kolej Krak.-górno-szląs. $93\frac{1}{2}$ d.

URZĘDOWE.

Edikt.

[N. 872 K. G. E] Mit dem Grundentlastungs-Gesetze vom 7ten September 1818 sind die unveränderlichen Naturalleistungen an Kirchen, Pfarren, Schulen oder zu andern Gemeindezwecken zwar nicht afgehoben worden, mit den §§. 8, 33, 34 und 45 des Allerhöchsten Patents vom 12ten März 1851 wurden sie aber im Grossherzogthume Krakau sammt den ihnen gegenüber stehenden Gegenleistungen für ablösbar erklärt, wenn die Ablösung entweder von den Bezugsberechtigten oder von den Verpflichteten vor Ablauf des Termins, welchen die Grundentlastungs-Ministerial-Commission diessfalls vorzuzeichnen hat, verlangt werden sollte.

Zur Einbringung dieser Ansuchen wird hiemit in Erfüllung des §. 45 des Allerhöchsten Patents vom 12ten März 1851, und mit Genehmigung des hohen k. k. Ministeriums des Innern vom 21ten Februar 1853 Zahl $\frac{1624}{93}$ für das Grossherzogthum Krakau eine Frist von sechs Wochen, vom Tage der dritten Einschaltung dieses Edikts in das Amtsblatt der Lemberger Zeitung und in das Krakauer Amtsblatt (Dziennik Rządowy) festgesetzt.

Es bleibt zwar dem freien Willen der Berechtigten und Verpflichteten überlassen, die Ablösung der in den oben bezogenen §§. des Grundentlastungs-Patents bezeichneten Naturalleistungen zu verlangen oder nicht; wenn aber ein Theil die Ablösung verlangt, und solche nach dem Gesetze zulässig ist, muss sich auch der andere Theil derselben fügen.

Gesuche um die Ablösung haben die Partheien in der bezeichneten Frist von 6 Wochen bei der k. k. Ministerial-Commission in Krakau einzureichen.

Hiebei wird bemerkt, dass ein Ansuchen von Seite der Verpflichteten, noch keineswegs für eine Anerkennung des Bezugsrechtes des Berechtigten angesehen werde, und dass der Berechtigte noch immer gehalten sein wird, sein Bezugsrecht auf die abzulösende Leistung bei der Anmeldung oder bei der nachfolgenden Verhandlung gehörig nachzuweisen; dann dass die fräglichen Leistungen sammt Gegenleistungen ungeachtet die Ablösung verlangt worden ist, nach dem Wortlaute des §. 46 des Allerhöchsten Patents vom 12ten März 1851 bis zur Erfolgung des Ablösungsausspruches erfüllt werden müssen; und endlich dass nach Ablauf des obigen Präklusivtermins kein Ansuchen um Ablösung weiter berücksichtiget werden kann.

Suchen die Bezugsberechtigten die Ablösung an, so haben sie gleichzeitig die förmliche Anmeldung der abzulösenden Leistungen sammt Gegenleistungen nach den Bestimmungen des Anmeldungsunterrichts vom 1sten November 1851 und mit Benützung des Anmeldungsausweises Lit. A. zu verfassen, und ihrer Eingabe beizuschliessen.

Der obige Anmeldungsunterricht und die gedruckten Anmeldungs-Anweise Lit. A. sind bei jedem k. k. Steueramte käuflich zu haben.

Bei Nachweisung dieser unveränderlichen Leistungen mittelst des obigen Anmeldungsausweises Lit. A. ist folgendes Verfahren zu beobachten:

1) ist die Aussenseite zu überschreiben „Anmeldung der bei N. N. abzulösenden unveränderlichen Naturalleistungen“.

2) die drei ersten Rubriken bedürfen keiner Erläuterung, und sind gehörig auszufüllen.

3) Die abzulösenden unveränderlichen Naturalleistungen sind, sie mögen individuell oder gemeindeweis abgestattet worden sein, in den betreffenden Abtheilungen der Natural- oder Arbeitsleistungen mit ihren Gegenleistungen einzutragen, und in den folgenden Rubricken nach den Bestimmungen des §. 31 des obbezogenen Anmeldungsunterrichts zu verwerthen.

Sollten solche Abgaben zur Ablösung vorkommen, welche in den Rubriken des Anmeldungsausweises nicht enthalten sind, so sind die vorgedruckten Abgaben zu streichen, und die Anzumeldenden aufzunehmen, endlich

4) ist in den Anmerkungs-Rubriken der Anmeldung, der Ursprung und die Beschaffenheit der abzulösenden Naturalleistungen, und der gegenüber stehenden Gegenleistungen, so wie alle Umstände und Verhältnisse genau anzuführen, welche zu ihrer Beurtheilung dienen.

Die von den Verpflichteten eingelangten Gesuche um Ablösung wird die Ministerial-Kommission den Bezugsberechtigten mit der Aufforderung zustellen, über die abzulösenden Leistungen und Gegenleistungen das Anmeldungsoperat nach den bezogenen Bestimmungen des Anmeldungsunterrichts zu verfassen, und der Ministerial-Kommission binnen vier Wochen, vom Tage der Zustellung obiger Aufforderung gerechnet, bei Vermeidung der im Edikte des Ministerial-Kommissärs vom 1sten November 1851 Zahl 215 K. G. C. enthaltenen rechtlichen Folgen einer verspäteten Anmeldung vorzulegen.

Hievon werden alle geistlichen und weltlichen Personen, Gemeinden, Korporationen, Stifftungen und Anstalten im Grossherzogthume Krakau, welche derlei ablösbare Naturalleistungen beziehen, oder entrichten, mit Bezug auf den Schlussabsatz des erwähnten Edicts vom 1sten November 1851 Z. 215 K. G. C. mit dem Beifügen in Kenntniss gesetzt, sich hiernach zu benehmen, im Falle sie eine Ablösung beabsichtigen.

Krakau den 28ten Februar 1853.

Edykt.

Ustawą o zniesieniu ciężarów gruntowych z dnia 7go września 1848 r. niezmienne daniny w naturaliach, należące kościołom, parafiom, szkołom i innym zakładom gminnym, nie są zniesionemi, lecz §§. 8, 33, 34 i 45 Najwyższego Patentu z dnia 12go marca 1851 r. w Wielkiém Księstwie Krakowskiém z ich powinnościami wzajemnemi za wykupne uznanemi, jeżeli tego wykupna albo uprawnieni, albo obowiązani przed upłynieniem terminu do tego przez c. k. Kommissyą Ministeryalną indemnizacyjną oznaczonego, domagać się będą.

W wykonaniu §. 45 Najwyższego Patentu z dnia 12 marca 1851 roku i w myśl rozporządzenia Wysokiego Ministeryum Spraw wewnętrznych z dnia 21go lutego 1853 r. do L. $\frac{1624}{93}$ przeznacza się do wniesienia tych podań dla Wielkiego Księstwa Krakowskiego termin sześciotygodniowy od dnia trzeciego ogłoszenia Edyktu niniejszego w urzędowym dzienniku Gazety Lwowskiéj i Dzienniku Rządowym Krakowskim, liczyć się mający.

Wprawdzie woli uprawnionych i zobowiązanych zostawionèm jest, zażądać wykupna danin w naturaliach w wyżéj wymienionych §§. Patentu o zniesieniu ciężarów gruntowych wydanego, jeżeli wszakże jedna strona domaga się tego wykupna, a wykupno to według ustawy jest przypuszczalne, natenczas i druga strona do tego zastósować się będzie obowiązaną.

Prośby o wykupno w przeciągu sześciu tygodni do c. k. Kommissyi Ministeryalnéj indemnizacyjnéj w Krakowie podane być mają.

Przytém czyni się uwaga, że podanie ze strony obowiązanych nie nadaje jeszcze prawa do poboru dla uprawnionego, i tenże zawsze jeszcze winien będzie prawo swoje do poboru wykupić się mających powinności, albo przy wykazaniu ich, albo téż przy pertraktacyi udowodnić; potém że namienione powinności z wzajemnemi obowiązkami, wrazie gdyby i o wykupno proszono, według brzmienia §. 46 Najwyższego Patentu z dnia 11go marca 1851 r. tak długo uiszczane być mają, dopóki względem wykupna orzeczonèm nie będzie; i nakoniec, że prośby o wykupno podane po wyż wspomnionym terminie, nie będą uwzględnionemi.

Jeżeli uprawnieni domagają się wykupna, mają jednocześnie formalne wykazy wszelkich spłacić się mających powinności i wzajemnych obowiązków, według osnowy Instrukcyi z dnia 1go listopada 1851 r. i użyciem meldunku litera A. sporządzić, i do podania swego przyłączyć.

Wyż wspomnionych Instrukcyj i drukowanych wykazów lit. A. w każdym c. k. urzędzie podatkowym nabyć będzie można.

Wykazanie tych niezmiennych danin meldunkiem lit. A. w ten sposób uskutecznić należy:

1) na stronie zewnętrznéj zmienić napis w „Meldunek wykupić się mających niezmiennych naturaliów w N. N.“

2) trzy pierwsze rubryki niepotrzebują wyjaśnienia, i mają być wypełnione.

3) wykupne niezmienne daniny w naturze, czyliby takowe przez szczególne osoby, lub przez całe gromady uiszczanemi były, wpisać należy w przeznaczonym oddziale meldunku lit. A. między daniny w naturze, albo robocizny z wzajemnemi powinnościami, i ocenić takowe w następnych rubrykach według postanowienia §. 31 Instrukcyi.

Jeżeliby takie daniny do wykupna przychodziły, które się w rubrykach wykazu nie znajdują, to daniny tamże wydrukowane można przekreślić, a na ich miejsce wykazywane wpisać, nakoniec

4) w rubrykach „Uwaga“ tego meldunku należy opisać źródło powstania i naturę spłacić się mających powinności, z ich wzajemnemi obowiązkami, jako téż wszelkie okoliczności i stósunki, które do ich rozeznania posłużyć mogą.

Prośby podane o wykupno ze strony zobowiązanych, c. k. Kommissya Ministeryalna odda uprawnionym z tém wezwaniem, aby zameldowanie wykupnych powinności i wzajemnych obowiązków według postanowienia Instrukcyi sporządzili, i Kommissyi Ministeryalnéj w przeciągu cztérech tygodni od dnia doręczenia wspomnionego wezwania rachując, przedłożyli, pod rygorem Edyktem c. k. Kommissarza Ministeryalnego z dnia 1go listopada 1851 r. do l. 215 zastrzeżonym, w razie opóźnienia zameldowania.

O czém się uwiadamia wszystkie duchowne i świeckie osoby, gminy, korporacye, fundacye i zakłady w Wielkiém Księstwie Krakowskiém, które podobne daniny wykupne w naturze odbierają, albo uiszczają, odnośnie do ostatniego oddziału wspomnionego Edyktu z dnia 1go listopada 1851 r. do l. 215, z tym dodatkiem, iż do niniejszego Edyktu winni się zastósować, jeżeli wykupno mają na celu.

Kraków dnia 28go lutego 1853 roku.

Von der k. k. Grundentlastungs-Ministerial-Kommission für das Grossherzogthum Krakau.
Der k. k. Ministerial-Kommissär und Präsident
Ignatz Hietzgern.
Der k. k. Sekretair Valerian Ritter von Zatorski.

Kundmachung

[N. 2984.] Damit die evangelische Bevölkerung der österreichischen Monarchie in die nähere Kenntniss des Lehrstoffs komme, welcher den Studirenden an der Wiener evangelisch theologischen Lehranstalt von Semester zu Semester in den daselbst gehaltenen Vorlesungen geboten wird, so wird in Folge Erlasses des h. Ministeriums des Cultus und Unterrichtes vom 17. l. M. Z. 1216/9 ein Verzeichniss der für den 2ten Semester des Studienjahres $1852/_{53}$ bestimmten Lehrvorträge mit dem Beisatze zur allgemeinen Kenntniss gebracht, dass künftig hin ein solches Verzeichniss zu dem gleichen Zwecke rechtzeitig mitgetheilt werden wird.

Von der k. k. Gubernial-Kommission.

Krakau am 28sten Februar 1853.

Verzeichniss

der Lehr-Vorträge welche im II. Semester des Studienjahres $1852/_{53}$ an der k. k. evangelisch theologischen Fakultät in Wien gehalten werden sollen.

Docenten.	Lehrgegenstände.	Stunden wöchent.
Herr Professor Laitner, k. k. Consist.-Rath.	Theologische Moral II. Theil (Besondere Moral)	5
	Homiletische Uibungen in deutscher Sprache	2
Her Prof. Dr. Theol. Schniko.	Die christlich kirchlichen Alterthümer.	5
	Dogmengeschichte	5
Herr Prof. Dr. Phil. et Theol. Stählin, k. k. Consist.-Rath Aug. Conf.	Dogmatik Aug. Conf. zweite Hälfte	5
	Symbolik der evangelischen Kirche, Aug. Conf.	3
Herr Professor Kuzmany	Katechetik	5
	Katechetische Uibungen	2
	Liturgische Uibungen in deutscher u. slav Sprache	2
Herr Prof. Dr. Theol. Roskaff.	Biblische Archäologie	5
	Auslegung des Propheten Jehaia .	5
Herr Professor von Szeremlei.	Dogmatik Helv. Conf. II. Theil. .	5
	Auslegung der Briefe an die Epheser, Kolosser et Thessalonicher . .	3
	Vergleichende Religionslehre } in ungar. Sprache	1
	Homiletische Uibungen . . . } in ungar. Sprache	1
Herr Professor Dr Philos. et Theol. Otto.	Kirchengeschichte von Karl d. Grossen bis zur Reformation	5
	Auslegung des Evang. und der Briefe Johannes	5
	Griechische Sprache	4
	Kirchenhistor.-exegetische Uibungen	2

Wien am 26sten Jänner 1853.
(189) Heinrich August *Stählin*, mp. d. z. Decan.

SPOSTRZEŻENIA METEOROLOGICZNE.

Dzień.	Godzina.	Stan baromet. w mierze par. sprowadz. do 0° Reaumura.	Stan ciepła według Reaumura.	Prężność pary wodnéj w powietrz czyli e.	Kierunek wiatru i natężenie.	Stan atmosfery.	Zjawiska napowietrzne.	Zmiana term. w ciągu dnia. od	do
9	2	27" 7"' 704	+ 2° 4	2"'. 00	pnwschodni słaby	pochmurno	na słońcu + 13° 6 R		
„	10	„ 8 697	+ 1° 2	1 87	wpnwschodni „	pogoda z chmurami		+2°6	−2°9
10	6	„ 9 231	— 0° 2	1 69	„ wschodni „	pochmurno	szron		

Redaktor odpowiedzialny, KONSTANTY SOBOLEWSKI. W DRUKARNI CZASU ANTONI CZAPLIŃSKI Zarządzca Drukarni.